

Pomhaj Bóh!

Cífflo 45.
6. nov.

Četnik 2.
1892.

Serbiske njedželske lopjenka.

Wudawaju šo kóždu šobotu w Ssmolerjez knihicízhečerni w Budyschinje a šu tam dostacé sa schtwórtšetni pschedplatu 40 np.

Reformazijski šwjedžen.

Mat. 10, 32: „Schtóž mje pósnaže psched ludžimi, teho čzu ja tež pósnaže psched šwojim Wótzom, kiž w njebježach je.“

Létuški reformazijski šwjedžen, 31. oktobra, je šo pschedpolnju wot 12—1 hodž. we wschěch evangelskich zyrkwiach w Bruskej móznije swoniło. Hewak šo to tutón dženj njestanje. Tón šwjedžen šo hewak w najwjažy wošadach pschichodnu njedželu šwjecži. Čežo dla je to lětža šo stało? Majwyschšcha zyrkwinia wschnoſcž bě to kašala. Stara hrodowa zyrkwi w Wittenbergu, na kotrejež durje bě Luther 95 ſadow pschedzivo wotpuskej pschibil, dyrbjescze šo po šwojim kražnym wobnowjenju w pschitomnoſczi khězora a ſastupjerjow zylého evangelskeho luda šwjatocžne pošwjecžicž. Tudem ſwjedženjej k čeſecži a ſ wježelom nad starym wýšokodostojnym narodnym měſce wobnowjeneje zyrkwe je šo wschudžom swoniło. Alle temu, kiž ſ prawym džakom a ſ nutrnym wježelom na ſwojej evangelskej zyrkwi na tute ſynki poſluchasche, móžachu wone hishcze wjazy prajicž. To, schtóž kóždemu evangelskemu předowacž chžychu, ſteji w ſłowach naſcheho ſwj. tekſta: Schtóž mje pósnaže psched ludžimi, teho čzu ja tež pósnaže psched šwojim Wótzom, kiž w njebježach je. Trojake předowanje ſlyſchiſh, tutón ſchpruch wopominajo, ſ trojakeho wuſnawarskeho pschedbiwanja twojich ſwonow: wo ſwjatym prawje evangelskeje zyrkwe, wo jeje ſwjatej pschitlusknoſcži, wo jeje kražnym ſlubjenju. „Schtóž mje pósnaže“, praji naſch luby ſbóžnik. Wón chze po tajkim,

ſo by wón pósnavany był. Wón dawa tym ſwojim to ſwjate pravo, ſbože w Khrystu ſu wſchudžom pschedbiwacž. Njeje w žanym druhim ta ſbóžnoſcž. Jezuš Khrystuž je tón jeniczki brédnik bjes Bohom a czlowjekami. Wón je nam ſežinjeny wot Boha k mudroſcži, k prawdoſcži, k wuſwyczenju a k wumóženju. To ſu ſwjecži japoschtoljo wſchudžom wuſnawali; na tuthym ſałožku ſu zyrkej natwarili. Wona drje je šo poſdžischo wot tuteho ſałožka ſdalila. Ta zyrkej, pschedzivo kotrejež bludnym wucžbam naſch Luther wuſtupowasche, czescžesche drje Khrystuža, ale jeniczki brédnik njeje wón wjazh był ſa ludži. Město njeho ſu ſwjecži, wot czlowjekow ſa ſwjathych wudawaní ſwjecži, ſastupicž dyrbjeli. Šbóžnych czinjaze dowérjenje na Khrystužowu hnadi bě šo ſhubilo a tón wot ſwjateho piſma ſjewjeny pucž k ſbóžnoſcži bě ſawrjeny. Hishcze dženka je w Romskej znrkwi tak. Bamž je hakle wón danano prajil: „Pſchedwysoka kražnoſcž Jezom Khrysta dyrbí czlowjeka ſatraschicž; duž je jím w ſwjatej Mariji ſnamjo wschěch dobrých poczinkow date; ſa njej mamy khodžicž, hdž čzemž jejneje ſbóžnoſcze dželomni bycž.“ Dow ſo předuje hinaschi pucž k ſbóžnoſcži, hacž w ſwj. piſmje.

Naſcha evangelska zyrkej wostanje pschi tym starym po ſwjatym piſmje, a ſo džakuje Luther, ſo je nam ſ Bozej hnadi tutón jeniczki pucž ſa ſo pokasał a wotewrili, kiž rěka: Khrystuž. Na tutón pucž ſložuje ſo dobre prawo naſcheje droheje zyrkwe. Jezom Khrysta wuſnawacž ſa jeniczkeho wumóžnika a ſastupjerja pola Boha, to je naſche dobre prawo. Hdž to žaneho prawa w Khrystužowej zyrkwi nima, dha njevěmy ſ zyla, ſchto ma w njej prawo.

Romská zýrkaj je Lutherej a tým jeho tole prawo wobala a ma evangelskú zýrkaj sa hromadu wotpadnjených. Ně, naša zýrkaj njeje wotpadnijena sekta, njeje kezarska shromadžina, ale wona je prawa zýrkaj, sałożena nad sałożku japoščtołow a profetow, hdžej je Jeſuš Chrystus róžkny kamjen.

To ſu nam ſwonowe ſynki reformazijskeho ſwiedženja najprjedy předowale.

Wone pał chýchu naš dale na ſwiatu pschiſluschnoſež evangelskeje zýrkaje dopomnicž. „Schtóž mje pósnaſe“, woła naši Řeſes. Tačo bě Luther Chrystuſa w wérje pósnaſe, bě to jemu ſwiatu pschiſluschnoſež, jeho tež ſertom a ſe ſkutkom pósnaſe. Šwéru je to ežimil psched ludžimi, psched khěžorom a ferschtami: Dow ſteju, hinač njemóžu, Bóh pomhaj mi. Hamjen. We wſchěch ſwojich mnohich piſtmach, w předowanjach a khěrluſchach, w žiwenju a ſmijereži bě wón wježelý a khroblý wusnawat Jeſom Chrystu. A jeho pschečzeljo ſu ſa nim khodžili. Augsburgske wěrywusnacze ma na ſwojej prěnej ſtrone ſłowo: Da rěču wot twojich ſwědženjow psched kralemi a ſo njehanibuju. Ps. 119, 46. Ach, ſo by duch prěních ſwědkow w naš wſchitkach ſaſo wotucžil! Evangelſki křeſčijan byž, to njerěka jenož po Lutherovym katechismu rošvuczený byž, ale Lutherowu wérnu, wérnu do Jeſom Chrystu ſi zyklej wutrobu ſa najeňsche ſublo nutſkowneho člowjeka wusnawacž. Njech naſche evangelske pósnaſe njevobſteji w hołych ſłowach, w ſwonkownym ſemſchihodženju, ale w wopokasaniu ducha a možy. Njech my protestirujem (t. r. napſchečzimo ſtupam) wopacžnej ſwobodže, fotraž pod pschiſkyczem: nimamý žanhých měſhnikow, kž bychu nam kaſacž měli, wſchě pschiſluschnoſeze pschečzimo Bohu temu Řeſej ſaprěwa; njech my protestirujem pschečzimo wopacžnej mudroſci, fotraž ſebi ſwoju wérnu ſama wunamaſa a njecha ſo džeržecž evangelskeho wusnacza. Chrystuſ! njech rěka w naſchim myſlenju a rěčenju a ežinjenju; Chrystuſ! w žiwenju, ežerpjenju a wumrjeczu. Njech je wón nam jene a tež wſcho! To chýchu naš ſwoný reformazijskeho ſwiedženja ſt druhemu do wutrobow ſwonicž.

Ežinimyli tak, dha njebudže tón Řeſes ſkomđicž krafne ſlubjenje nad ſwojej zýrkaju dopjelnicž: ſchtóž mje pósnaſe, teho chýu ja tež pósnaſe. Wón je ſo Lutheru a ſo jeho ſkutkej tež psched ludžimi pósnaſe. ſo nim je Luther wulku wěz dokonjal; ſo nim ſo troschtowacž móhl: „Muž prawy ſa naš wojuje“; ſo nim je wón ſo bědžil a krafne dobywał.

Kunje tak je ſo tón Řeſes ſt naſchej zýrkwi pósnaſe hacž do dženžniſcheho dnja. W Romſkej zýrkwi praſa: Žane kezarſtwo njeje dlěje trało hacž 300 lět; duž ežakaja na pscheſtacze naſcheje evangelskeje wérny. Woni budža ſo mylicž; hdži naša zýrkaj ſo njehablajo ſwojeho Jeſuſa džerži, dha njebudža helske wrota ju pschemoz. Romſki měſhník džesche raſ ſt evangelskemu burej: ſo waſchej zýrkaju je Matej na poſledním. Duž tón wjeſele wotmolwi: dha wſchaf derje ſi njeſteji; pschetoz tam je piſane: Da bym pola waſ ſwichtke dny hacž do ſkónčenja ſwěta. (Mat. 28, 20.) Lubowani pschečzeljo ſe ſerbſkeho luda! Ach, džerže ſo ſwérnu waſcheje evangelskeje zýrkaje a jeje rjaneho wusnacza ſt Chrystuſej. Wy ſo evangeliſej ſa krafne dary džakujecže: ſa džecžastwo pola Boha, ſa herbſtwo ſbóžnoſeze a ſa Bože ſłowo w maczeŕnej rěči, ſi fotrehož wſcho to ſhonicze. Naſha zýrkaj nježada ſebi teje ežesče, ſo je jeniežy ſama ſbóžnych ežinjaza a wě:

tež w Romſkej zýrkwi budže jich wjeſele ſbóžnych. Ale wěmy tež po Řeſesowym ſamſnym ſłowie: Temu wusnaczu, fotrež Jeſuſej wſchu ežesče wostaji, je hnadna mſda najwěſcijſcha. „Schtóž mje pósnaſe psched ludžimi, teho chýu ja tež pósnaſe psched ſwojim Wótzom, kž w njebjiežach je.“ Hamjen.

Michał Kramjencz, knježich čeladních duchowny ſastarar.

Povjedaniežko wot Ahlfelda.

(Na ſerbſki wot A. Skr.)

4. Kak buſhtaj dwaj hjes ſobu psches jene.

Hlejče, ſwoju nohu bě ſebi tónle farař drje ſlemiſ, niz pał ſwoju wérnu. Brěnje ſłowo, ſi fotrymž wón doma wſchěch ſwojich poſtrowi, bě: „Mój luby ſbóžnik je mje pschiſchol kufczejcz doma wopytacž.“ Ale wjele czeſsche domaphtanje dyrbiesche dale poſdžiſho na njeho wboheho pschińcž. Šwoju nohu mjeſeſche ſaſo wurunau, koſowokoſo njeje mjeſeſche czeſke deschki naſladžene a twjerdže hromadže ſawjasane. Nětkele mjeſeſche tu tón wbohi wjele ſtyſknych dnjow a dyrbiesche žakoſtne wjele pschečzepicž, ale tola ſawosta wón ſpoči ſejerpliw. Jeſo woſadni běchu kóždu nót pschi nim, pał tón, pał tamny. Kóždu chýsche byž naſradſho ſam prěni pschi nim. Ma wſchém poſledku pał bě jeho wulka bołoscz wſchu móz ſi njeho wuwsaka a jemu wſchě myſle wurubiła, duž da wón druhoho, wuſtojnischeho lekarja ſt ſebi ſawolacž. Tón pał ſo hnydom na to dohlada, ſo je jeho noha wſcha hacž do ſameho koſena ſajetſena, a ſo ſu wſchě jejne žilti nahnite. Nětkele tu ſa njeho žana hinascha rada njebe, hacž ſo dyrbiesche ſo jemu ſa noha wotewſacž. Řeſes farař ſebi miſlesche, ſo budže tu ſa njeho kóñ, ſežini ſi křwatom ſwój testament, da ſebi Bože wotkaſanje dač, a chýsche na to křwilku ſwoju nohu poſabycž a ſebi ſi ežicej modlitwu ſt Bohu pola njeho tam horka ſwój wumjencž wuproſyčž, do křafehož móhl ſaněž, hdž dyrbiaſ tu bóry ſe ſwěta wotencž. Hacž je ſo móhl do ſwojeho Řeſej ſaſe ſalubowacž a ſuts ſamodlicž, ſo joh' jeho noha křwili na počoi wostaji, abo hacž je joh' jeho noha druhdy křwili pschi modlenju ſatorhla, a hacž je dyrbiaſ druhdy pódla ſi hloſom ſaſaſcjež, njevěm prajecž.

Tako dyrbjachu jemu nětkele jeho noha wotewſacž, wuczeſpi wón wſcho tole ſi wulkim měrom a ſi wulke ſejerpliwoſcžu. Jenicžki jedyn křeč wón na to ſaſkorži, ſo jich piſta, ſi fotrež jemu koſeje pscherěſachu, doſež wótra njeje. Tako běchu jemu jeho noha wotrěſali, bě jeho duscha wſcha do Božeje wole podata, duž wón ſawola: „Wo moju nohu mi ničo ežinicž njeje, ſe ſamej ſwojej nohu njemóže ničtó ſwojeho Řeſej ſubo měcž.“ Tón ežaſ, w fotrymž bu wón taſle doma wopytany, bě ſa njeho ežaſ najbohatscheje Božeje hnady. Ženje njebe wón ſe ſwojim ſbóžnikom ſi wjetſchej a ſi wutrobnischej luboſcžu wobkhadžaſ, hacž jako dyrbiesche tu na ſwojim křorym ſožu ſejer. „Móhl ja hiſcheze bliže ſt tebi dóničž, luby Řeſej“ (wón něhdyn praj), „chýl ſa to radſho wobej ſwojej nosy, a wobej ružy, haj ſwoju hlowu wſhemu pschiwdacž.“ A poſdžiſho je wón prajil: „W tamnym ežaſu bě ſebi mój luby ſbóžnik pschi mni ſwoje wobhydlenčko ſežini, hewaſ njebudžich na nihdy móhl tajki ſejerpliw a woprawdže wſhón ſbóžny ſawostacž.“

Dokelž bě wón nute ſa w ſwojej wutrobie tajki wupokojeny, bu wón bóry ſuhojeny. Prjedy bě měl wobej nosy žiwej a ežilej, nětkele pał mjeſeſche jenu ſwoju žiwi, a tu druhu ſi drjewa wudželjanu a dyrbiesche ſo na dwě podpjerje ſepjerajo křodžicž. Wulke wjeſele jemu ežinjeſche, hdž móžesche doma na ſwojim podpjeromaj pał tu pał tam dóničž poſladacž a ſebi ſaſo, kaž prajecže, wſchě ſwoje iſtwiczki a ſomorki ſi nowa wudobycž. Haj, wón druhdy, hdži jeho nechtó wopýta, ſe žortom praj: „Nětkele njetrjebam wjazy, džižli jenicžku jenu nohaju a jenicžki jedyn ſtupjen, njetrjebam tež nikomu wjazy žanu viſitu ežinicž (ſi njemu na wopytanje dóničž). To pał wěm, ſo móžu na jenicžkim jenym ſaſožku ſtač a ja Boha wo to proſhu, ſo chýl mi ſa moju ſhubjenu nohu nowu měru ſwojeho praweho ducha dodaricž.“

Tako wón prěni křeč do ſwojeje ſahrodki dónidže, wostachu wſchitzh ludžo pschi plocze ſtejo na njeho hladajo, a ſchtóž móžesche, křwatasche ſt jeho ſahrodž, ſo móhl jeho křwili wohladacž. Po wſchej jeho woſadze bě wſchudžom wulke wjeſele, ale ſwoje

nojwjetche wježele mějachu wschitzu, jako wón se swojimaj podpjeromaj jutrowniczku psched Božim wołtarjom stejesche. „Haj, tam mózesche wón jim wo wschem prawym s rowa wustanjenju powiedacz, wschako bě wón sam szobu se swojego wustanyl. Wón je posdžischo powiedał, so je jemu tehdy jeho wutroba biła, kaž dyrbiak psched swojej woładu swoje druhe nowe nastupne przedowanie sczinieč. Tačo ludżo tehdy se swojego Bożego doma domoj džechu, praji starýburik: „So ma nasch knies farar nětke jemu swoju nohu s drjewa, to nam nicžo njewadži, ale wscha nascha wołada nježmě ženje žanu wěru měcz kotaž byla, kaž se sameho drjewa wudželana.“

Bórsy je bo wón nawucził na swojimaj podpjeromaj s jeneje kheze do druheje kroczieč, je swoje stadlo napominal a bo s nim k Bohu modlit. Wschudżom szabi jeho wschitzu do doma witachu, kaž byl wón Boži japošchtol. So pač je wscho czeło jako trawa a wscha czlowiecza krafznoſc jako rózicza na poli, njetrjebasche wón nikomu przedowacz, to mózachu na nim szamym wschitzu szami wołladacz, to tež wschitzu szaczechu, hdyz wón k nim pschinidze.

Dokelž běchu jemu wschitzu jeho woładni jara dobri, na hromadžichu woni sa njeho mjelczo na dwě sczi toleri, so móhli wón s nimi swoje wulke wudawki sa swoje wuhogenje sesaplaczic. Wón je hischeče dolhi czaś se swojej khromej nohu s wulkim żohnowanjom swoju woładu saſtarak.

Takle bě Michał tu wěz swojemu khoremu najeńkej wupowiedał. Tón pač jemu nětke praji: „Dženš mam na wschem tym doſę, Michał, ale jutſje dyrbiſch mi ſaſo pschinic něſhto powiedacz.“ S tym womjelsky. Ale Michał bo duzy na nim dohlada, so bě jemu do wocžow widzec, kaž bo jemu we wutrobie wscho horjeſche Wón szabi swoje ruzh ſtyku, wosta tajſile ležo a bórsy bě wužny. Tule nōz bě bo jemu jeho nutskne ſkhorjenje, njeſcerpliwoſc a wuhorſchenja na Boha a na jeho wodženje, wscho dolemilo.

Michał dale pschi swojim khorym najeńku sawosta, jeho po zlych nozach wołladajo, wupowieda jemu něſhto, wuczita jemu to a tamne s dobrých knihow, a wjazy hacž junu je bo wón sa njeho wumodlił, ale bo tež szobu s nim k Bohu pomodlił. Tu rjanu wulku bibliju běſchtaj szabi wonaj dołoj s noweje kheze do swojeje khoreje iſtwy donjesc. Njeſej najeńkej chyzsche bo husto ſedacz, kaž byl Michał bohaty a ſamožity muž, hacž runje wón dale nicžo njeměſche, dyžli swój domęč, swoju ſahrodku a swoje hołbiki. Wón měſeſche jeho we wulkej cjeſczi a wobaj běſchtaj se swojimaj wutrobomaj psches jene.

Hdyz bo nětkeho wopraschesh, kaſku ma wón nutſka szam pschi szabi wěru a kaſke ma nutſka we szabi žiwjenje, tehdy je někomuzkuſiž, kaž dyrbiak do kiszaleho jabłuka ſakuſhyc a kaž bo jemu jeho huba njechała ſa to powocznic. Ale hdyz bě ſchtaj wobaj tutaj dwaj, najeńk a Michał, bjes szobu szamaj, tymaj woběmaj jeju hubje samej wot bo džeschtej. S wopredka drje bě knies ſahrodku husto trochu haſbiczym byl a njebě ſeſznt Michałej swoju wutrobu wuwotkryc, ale nětke bě wón wschon hinaschi a bě szam ſpoči přeni, kiz jemu pocza wupowiedacz, kaž je jemu wokolo wutroby. Na wsche wóžom nježel je Michał swojego khoreho kniesa najeńka szwēru pytał a wołladował.

(Potraczowanje.)

W Ponczanskiej korezmje.

Po němčim wot D. M.

(Potraczowanje.)

„Hdy by bo ſozialdemokratiſki stat ſaložil“, bo mischtr kowar woprascha, „ſto dha potom ſo mnu?“

Scholka wotmolwi: „To szym tebi tola hijo prajit; twoja kowarnja, zlyh grat a ſahroda bo tebi woſmje. Hacž by s zyla hischeče w twojim twarjenju bydlicz szmel, je jara njeweste; pschetož wone je rjenje twarjene, duž by bo tam druhim tež bydlicz chyzlo. Tak wjèle pač mózu tebi prajic, nowe pluhi budžeschi potom s czeſka hischeče dželacz, ty budžeschi jenož hischeče maschinu płatac, a porjedżec; pschetož w ſozialdemokratiſkim ſtacze wschitko s wulka póndze. Wschudżom wulke fabriki, w kotrych bo lokomobile a parne pluhi dželala; w druhich wulkich dželarnjach bo móble abo drasty abo črije abo plathy cjinja. S fabrikow pschinidze wscho do magazinow a bo tak psches zlyh kraj roſdawa. W tym ſozialdemokratojo wulku dobrotu ſa pschichod widža, bo wschitzu prawje wjèle doſtanu a maja tola pschi tym malo dželacz; wschudżom ma bo połna móz nałożec. Na wsach budžeja jenož hischeče platarjo bydlicz; tajki ty tež budžesħ, hdyz tebi s zyla dadža dale kowarjowac!“

„Luby Božo!“ ſawola mischtr kowar. „Nimam dha dženſniſchi džen hijo doſę fabrikow? My mamy doſę kura ſ zoſkreweje fabriki w Nowej Wsy do bo ſrebac, hdyz bo tam se wszych tſjoch wuhnjow kuri. A potom dyrbiak wschudżom lokomobile ſtejcz a nidožne ničo druhe ſhiba fabriki bycz! To budże ſkončnje zlyh ſwet jena wulka fabrika! Ta tež hischeče ſlyſchal njeſhym, ſo je ludžom pschi wszych maschinach a w taſkim horžym, proſchnym ſoſce a kuriſe jara derje.“

„Ty by prawje trzechil“, praji Scholka, „taſte budże; ſwet budże jena wulka fabrika, my wschitzu ſmy jenož fabrikach dželačerjo, wscho jene, hacž ſmy na wſy abo w měſcje živi.“

„Scholka“, bo mischtr kowar dale praschesche, „ſchtó ſmeje poſtajic, w kotrey fabriky ma ſóždy dželacz?“

„To mózesch szabi tola myſlicz“, wotmolwi Scholka, „czi na hladowario abo inpektorjo, kiz budža wuſwoleni.“

„Ach, ſaſo czi na hladowario“, tamny praji, „ničo hacž na hladowario, to drje nimale na ſóždeho dželaczera na hladowar pſchinidze. A dale: njebudże ſóždy radſcho w ſchokoladowej fabrizu dželacz, abo tam, hdzej ſo dobre piwo mari, dželacz chyzc?“ Kóždy dyrbi tola te ſame prawa měcz; bjes czlowiekami roſdžela bycz nježmě. Kaf czi jeni k temu pschinidu, ſchokoladu jescz a piwo pič a czi druzh dyrbi wuhnje mjeſcz a hnojowe jamy cziszcic, pschetož to budże tola pola ſozialdemokratow tež hischeče nusne. Wiedzecz wschak to njemóžemy, czi ludžo ſu tola pschejara mudri.“

„Sso wě“, Scholka džesche, „to budże cježko, duž szabi czi knieža ſami rady njewjedža. Woni drje praja: „Dželaczera móža bo wotměnec, dženſha by piwarz, jutſje týſcher abo lěto pjetar a potom dyrbiſch lěto wuhnje mjeſcz; ſo je pač to ſama hlupoſc, ſóžde džeczo pōsnaje.“ Kóžda wěz ma bo naufnyc. Hdyz móhli bo ludžo ſznamo tež na wſy wotměnec we wschelakich dželach, w měſcje bo to njehodži. Abo woni tež praja: „Czi dželaczera w ſchokoladowej fabriky maja lóžsche a ſlepſche dželo, duž njech něſhto hodžin dleje dželaja, hacž czi, kiz jamy cziszcza. Ale ſchtó dha chyzl to tak prawje poſtajic; to by ſtajnje hara byla bjes dželaczermi wschelakich fabrikow.“

Mischtr kowar ſapocza: „Mój najstarschi chze tež kowar bycz a ja ničo pscheczivo temu nimam. Kaž ſhy kowarňu wot nana herbowat, tak dyrbi ju wón wote mnje doſtac. Scholka budże ju jemu wsac chyzc, temu budże poſaſac, hacž ma bo něchtó do jeho wujow měſhcz. Wón nětko puežuje. By wón tež pola ſozialdemokratow móhli kowar bycz, hdyz by k temu pschikhilnosc měl?“

„Scholka ſchtó chze, pola ſozialdemokratow mało placzi“, Scholka wotmolwi, „to by szabi potom ſóždy wubracz chyzl, ſchtó ſe najlepſche a najspodobnische dželo. Dželo je a woſtanje wschelake. Duž dyrbi ſóždy to czinic a to bycz, ſa czož jeho poſtaja. Ma-li ſchtó pschikhilnoscze, móže ſznamo kowar wuknyc; je-li pač na hladowar pscheczivo temu abo ſu fabriki połne, bo druhdze poſezele, nježiwaſo na to, hacž chze abo niz. Twój najstarschi bo tež njebu ſmel na puežowanje podac a ſzabi ſwet wołladacz, pschi tym bo tola czaſ ſa dželo ſhubi, wón ſmel jenož tam hic, hdzej jeho poſeſela, bo wě, daloko niz, hewal móhli bo džen ſhubic, kiz dyrbi bo tola k wuzitku wschitkach wukupjecz.“

„To je tola psche wschu měru!“ ſawola mischtr kowar hněwny, „mój ſhy listy dom psche, ſa kotrych widžimy, tak ſbožowny je, ſo je tak wjèle wołladacz a naufnyc móhli, wón bo hijo na to wjeſeli, ſo budże mi prawje wjèle poſaſac móz a njemóhli nictó wjazy naufnyc, ſchtó ſo jemu ſeſze? Kóždy wotrocž móže czahny, hdzej chze, ſóždy móže ſzabi ſwoje rjeměſtniſto wuſwolicz, dýče mi prjed ſyly ſozialdemokratiſkim blaſnoscemi, woni chzedža ſemju niz jenož fabriku, ale woprawdžite jaſtwo ſcchinic.“

„To ſzim ſzabi hijo doſlo myſlił“, Scholka dale rěčesche, „w ſozialdemokratiſkim ſtacze je po wsche ſwobodnosci a ſwobodnoſc je tola ſzabi najrjeniſche ſubko, kotrez je Bóh wot ſpočatka czlowiekam dał; njee-li czlowiek ſwobodny, to rěka, njemóže ſjazy czinic, ſchtó chze, je wón jenož počlowna.“

„Poſluchaj, Scholka!“ ſawola bur Schlenkar, „czlowekojo tu tola jenož k dželaniu njeſhu, woni chzedža tež živi bycz, jescz a pič; kajke dha ſ tym budże?“

„Haj, Khorla“, Scholka wotmolwi, „to je tebi zyle džiwna wěz; poſluchaj, ty mózesch ſzabi wschak to nětko hijo myſlicz. S fabrikow abo magazinow bo črije a ſchtrypny, ſa naſ ſhollowy a lazy, ſa żony pjeſle a ſuknje wo wſy roſdželuja. Sso wě, po

barbie a schiczu po móznoſći wſchě jenaké, hewaſ býchmy tu hnydom ſaſo roſdžel měli. Koſtorhaſch-li ſebi kholowý, donjeſech je k krawzej, kiz ma platanje, tón džeru ſaplata a ſtož je to dobre pſchi tym — ty njetrjebasch nicio ſaplaczejz."

"Sa to ſo džakuju!" krawz praji, "to niemohł dopłatacz. Schtó budże ſo hiſcheze hladacz, ſo ſebi drasty njerotorha, hdzj wſchitko darmo doſtanje a ja mam potom wſchitko płatacz."

"Ty masch prawie", Scholta na to džesche, "roſtorhaſo by ſo wjele, tola kaž ſozialdemokratojo praja, ſo w fabrikach wjele hotowe ſczini. Woni pak pſchewidža, ſo pſchi tajkej njeſlutniwoſczi ſo stat wobohaczejz niemože." (Poſtraczeni.)

Koſhlađ w naſhim czaſzu.

Pońdzelu 31. oktobra ſo w Wittenbergu kraſny ſwiedzeň ſwjeczesche, kotryž wſchě evangelickich kichesčijanow naſtupa. Ta hrodoma zyrkej, kotraž bě w běhu czaſow wſchelku ſchodus ſaſala a kotraž je něko ſaſo nowa wutwarjenia a rjenje wupyschena, bu ſi nowa poſwyczena.

Na temu wažnemu ſwiedzeňu ſhromadžichu ſo evangelickich ferschtijo abo jich ſaſtupjerio ſ naſhim lubym khezorom w Wittenbergu, ſo býchu ſo Bohu temu ſenjeſej džakowali ſa wſchě zohnowanja, kotrež je pſches wobnowjenje teje zyrkwe na naſ wuſhypaſ a ſo býchu wſchitkemu ſwetej ſjawnje wopokaſali, kaf ſubo ſwoju evangelsku zyrkej maja, a kaf je Lutherowy duch hiſcheze mózne žiw. Tež běchu pſcheproscheni a pſchischi generalni ſuperintendentijo pruſkih provinziow, ſaſtupjerio zyrkwiných wſchinoſcziow evangelickich krajow, khezorſtwowych kanzler hrabja ſ Caprivi a druſy najwyſchschich evangelickich ſwetni ſaſtojnizy němiskeho khezorſtwa a pruſkeho kraleſtwa, wjele ſtudentow a wulkı lud ſ daloka a bliſka. W 10 hodžinach ſhromadžichu ſo na torhoschezu pſchi radnej khezi tuczi ferschtijo, zyrkwi a ſwetni ſaſtojnizy, wſchitzu powitanu wot pruſkeho miniftra kulta dr. Boffy a wot pſchedzhyd evangelskeje najwyſchschich zyrkwinieje rady. W 11 hodžinach ſapocza ſo ſwonjenje wſchě ſwonow. $\frac{1}{4}$ 12 hodž. pſchijedze ſeje Majestosz khezorka Augusta Viktorija ſ hrodoma zyrkwi a połoži kraſne wěnzy na Lutherowy row. 5 mjeuſchinow poſdřiſho pſchindze ſeho Majestosz khezor Wylem ſ móznym wſkaniom wſchitkemu luda. Khezor džesche ſi zylkym ſwiedzeňskim czaſom ſ hrodoma zyrkwi. Stajne ſo ſwonjesche a wot wěže hrodoma zyrkwe ſo wot wojerſkih herzow Lutherowy khezorſch: "Fedyň twierdy hród je naſch Boh ſam" kraſnje piſtasche a wſchitzu ſpěwachu ſobu.

Prédu džechu direktorojo Wittenbergskeho prédarſkeho ſeminara, ſuperintendent Quandt, profesor Reinicke a profesor Schmidt, potom Barlinſky dwórni a domowi prédarjo Vieregge a Faber a ſpižaczel ſwiedzeňskojo piſma, konſiſorialny radžiczel profesor Koſtlin ſ Halliſkeje university. Potom ſežehowachu generalni ſuperintendentijo, ſaſtupjerio zyrkwiných wſchinoſcziow Wittenbergskeho wokrjeſa a města, evangelicki Wittenbergszy duchowni, evangelicki generalojo a ſaſtojnizy najwyſchschich ſwetnych ſaſtojnifow, na to ferschtijo ſi wulki ſwojeho kraja a ſkončnje khezor ſe ſwojim pſchewodom.

Pſched durjemi hrodoma zyrkwe, na kotrež bě junu Marezin Luther ſwoje 95 ſadow pſchibíl, minister duchownych naſeſnoſcziow dr. Boffe pſched khezorom ręcz džesche, w kotrež ſo w mjenje evangelickich wutrobów khezorej džakowasche, ſo bě ſi jeho móznym podpjeranjom tón ſkut, kotryž bě jeho nan, khezor Biedrich III., ſapoczał, kraſnemu kónzej dowiedzeny. Na to wſchischti twarski radžiczel Adler, miſchtr zyloho twarskeho džela, khezorej zyrkwiných klucz pſchepoda, kotryž tón ſi džakom ſa wſchu jeho prózu pſchedzhydze evangeliskeje najwyſchschich zyrkwinieje rady dr. Barkhausenej poda. Tutón wutrobny džak wupraji ſa khezorowe a evangelickich ferschtow ſwérne ſakitanje a ſchitowanje evangeliskeje wěry a wobkrucza, ſo budže tuta ſwiatniſa evangelskeje zyrkwe napominanje, ſo ſwérne džerzeč naſchich wózow wěry do Jezu ſchrijowanego a horjeſtanjenego a ſbózneje nadžije wězneho ſiwiſenja pokutnym hřeſchnikam w Khrystu ſeſu ſamym pſches Božu hnadu ſlubjeneho. Na to pſchepoda wón móz ſwojeho ſaſtojnifwa jako prjodkſtejer najwyſchschich krajeſe zyrkwinieje wſchinoſcze ſi ſuperintendent Quandtej jako powołanemu ſlužobníkem Božeho ſlowa klucz, ſo by durje Božeho doma wocžinil, kotrež chylo býcž wſchitkum, kiz pſches nje ſtupaja, durje ſi njebiſekmu kraleſtu. Durje ſo wotanſneja a wocžinja a netko džesche ſi Božej ſlužbje, na kotrež generalny ſuperintendent Scholta ſ Magdeburga poſwyczenje

dokonja. Tež w Božim domje ſo khezorſch: „Fedyň twierdy hród je naſch Boh ſam" wot zyloje ſwiedzeňſkeje gmeinj ſpěwasche. Prédowanje džerzeſche Barlinſki dwórny prédar Vieregge, kotrež ſaſoži na 2 Mój. 3, 4, 5.

Khezor Wylem je dležſchu ręcz džak, hdzj ſo w Lutherowej khezi wulka hoſcina ſa ferschtow a naſdostojniſich kniesow, kotryž bě 450, wotbywasche, w ſotrejz wón ſwoju wěru do wěczneje wěrnoſcze evangeliſa, naſchu nadžiju w ſiwiſenju a wumrjeczu, wobtwjerdi, a ſo ferschtam džakowasche, ſo běchu tež woni pſchischi.

Njeſch tajki wažny ſwiedzeň, kajkiž ſo ſ Božej hnadu w Wittenbergu ſwjeczesche a tón dobry pſchikkad naſchego ſubeho khezora a wſchěch druhich evangelickich ferschtow, kiz ſo tak ſjawnje evangelickej wěrje pſchipoſnachu, wutroby wſchěch evangelickich kichesčijanow ſi nowej ſylnej wěrje ſbudži, ſo býchu wſchitzu po khezorowych ſłowach wopokaſali: „My ſo twierdze džerzim wuſnacza teho evangeliſa haež do ſmjerze.“ Na temu chylo nam wſchitkum Boža hnada pomhacž pſches ſwojeho ſwiateho Ducha.

Nětka je doſcž!

S móznym kroczeniom, tak ſo ſo ſemja pod jeho nohomaj ſatſchaſe, ſmjertry jandžel pſches kraj czechesche. Hdzež ſwoju ruku wupſchestrę, tam žałoszachu a plakachu; hdzež ſtupi, tam ſaniczesche a morjesche. Podarmo ſo czechowekojo wobarachu, njeſomni do rukow ſmjerze padzechu. W hněwie a ſadwelowanju wótsje ſawołachu, hdzj ſkaſenje ſi nimi ſo pſchiblizowasche, ale býrſh jich ſmjerze ſe ſwojim mječom ſi mjeſczenju pſchinjeſe.

"Njeje dha žaneho Boha, kiz móhla naſ ſ hubjeniſta wutorhnyež?" ludžo hněwi wółachu.

Ale ſmjertry jandžel dale kroczeſche, pſchetož wón běſche poſhoł Boži, wupózlaný na jeho pſchilaſnju — ludžo to ani njewiedzachu. Do kózdeho doma, do kózdeje hěty naſtroženje a ſadwelowanje pſchinjež a kózda wutroba ſo hóřſchesche na tu ruku, kiz tajki ſrudobu noczini.

"Czechó dla nam tajke hubjeniſto? Ssmý my mjenje, hacž druſy? Šchtó ma ſebi ſameho ſa cziſteho, ſo by ſebi ſwěril ſamieni na naſ cziſnycz?" Tak ſkorzachu wboſy w měſtach a na wſach.

Ale dale hrožesche ſmjerze. Duž czi ſtyskni ſwoje ruzy ſi njebiſam poſběhnychu: „Kneje, praj, ſchtó je hřeſchil, ſo naſ ty tak ſurowje khostasch? Poſaž nam teho, kiz je twój hněw na naſ pſchinjeſl, ſo ſo wot njeho wotrjetnemy!" Boh pak njeſtomolwi, a hubjeniſto bu wjetſche, ſmjerze mječ ſózdemu hroſyſche.

Duž buchu ludžo cziſchi, wjazy njeſkorzachu a kózdy džesche do ſwojeje komorki ſrudny a ſtyskny, padze pſched tym ſenjeſom na kolena. „Kneje, ſym ja?" ſo ſlamana wutroba praschesche.

A hlaj, duž ſo džen hněwa ſi kónzej poſhili. Boh pſchikafa ſmjerze, ſo dyrbí pſchecatcz ſi morjeniom; pſchetož: „Rola je cziſta, nowe ſywo ſhadzeja!"

Hlajtaſ, ſo wo tym nichto njeshoni! Mat. 9, 30.

Tak praji tón ſenje ſi ſlepymaj, hdzj bě jeju wuſtrowil, kiz my husto po džiwnym wuſtrowjenju ſi jeho rta to pohroženje ſlyſchimy, ſo ſo wo tym ręczecz njeſmě. Wón chze, ſo by to ſaczuwanje jeho wobsvoženja cziſche na wutrobu ſtukowalo. Duchowne žohnowanja ſenjeſe njeſbu ſi temu, ſo by ſo wo nich ſe ſuſodami ręczalo kiz wo běrnjowych ſnjach. My dyrbimy ſo pſches te wofſchewjoze hodžiny, kotrež mamý ſi jeho hnady, do cziſchiných dowjescz a jeho hnade nad nami ſtukowacž dacž. Tón ſenje cziini ſwoje džiw, ſo by naſchu wěru poſhylnil. Duž d bin i ſa tym ſtacž, ſo býchmy to žohnowanje měli.

„Pomhaj Boh“ je wot nětka niz jenož pola kniesow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawniſach „Sſerb. Nowin“ na wſach a w Budyschinje doſtač. Na ſchtwórcz lěta placzi wón 40 np., jenotliwe cziſla ſo po 4 np. pſchedawaju.